

Den største krisen?

Verdens landbruk er snudd på hodet, og BT har besøkt småbønder i hvert sitt hjørne av verden.

AV: [atle andersson](#), [frode bjerkestrand](#), sjur holsen

Publisert: 03.jan. 2009 (00:24) Oppdatert: 07.jul. 2009 (15:57)

Tenk på et tall: Ni milliarder? Høres det greit ut? Så følg med nå:

Sannheten er at uansett hva du eller naboen eller andre her på kloden gjør, så vil vi bli flere. Svært mange flere. Ekspertene mener vi om en mannsalder vil være tre milliarder flere mennesker her på kloden.

Samtidig med at flere og flere blir alvorlig overvektige, vil nye millioner trenge mat. Klimaendringer vil gjøre det vanskeligere å drive landbruk. Mer mat vil gå til biodrivstoff. Flere vil slåss for maten, vannet og jorden sin. Etterspørselen vil øke, og prisene med den. Og ikke minst: Noen kommer til å tjene grovt på det.

Så hvor skal vi få nok mat fra?

BT har besøkt småbønder i hvert sitt hjørne av verden, der matproduksjon er inne i kritiske faser. Der ny industri og ny politikk er i ferd med å snu det tradisjonelle landbruket fullstendig på hodet.

På Byrkjelo er gårdbruker Ola Bergheim i ferd med å gi opp driften på slektsgården sin.

– Så lenge det ikke finnes større politisk vilje til å holde liv i jordbruket, er det håpløst, sier den siste bonden på gården Bergheim.

I småbyen Kensett i Iowa i USA er småbøndene i ferd med å bli fullstendig kjørt av lasset. Der har gigantiske selskaper overtatt omtrent alt som er av jordbruk.

– Hvilken som helst idiot kan drive farming her nå. Vi er blitt som slaver. It's terrible, sier norskættede James Berge.

I India er situasjon på landsbygden prekær mange steder. Mange drives til selvmord fordi de ikke kan leve av jorden eller betale gjelden sin.

– Se her. Brød og chili. Det er alt vi har å spise i dag, sier Manemma Venkataiah i den indiske småbyen Thatikonda.

Tegnene er tydelige. På hjemmesidene til Verdensbanken står det, knusktørt:

«Høye matpriser er årsak til daglig kamp for mer enn to milliarder mennesker. Høyere matvarepriser truer med å øke underernæring. Om lag 100 millioner mennesker har falt ut i fattigdom de siste to årene,» står det.

Nå har riktignok matvarer på verdensmarkedet blitt betydelig billigere i høst. Men Verdensbanken regner med det bare er et blaff. De skriver:

«Vi regner med at matprisene vil holde seg høye forbi år 2015.»

Sorry Big Mac. Dette er svært dårlig nytt.

Jonathan von Braun er generaldirektør i det anerkjente International Food Policy Research Institute (IFPRI) i Washington DC. Han mener mat har vært underpriset veldig lenge, med det resultat at vi har forbrukt altfor mye.

– Hvert eneste år de siste ni årene har verdenssamfunnet spist mer enn det har produsert, og nå er matlagrene våre nesten tomme. Vi er allerede kommet dit at vi ikke produserer nok mat til en sunn diett for alle, og verdens befolkning bare øker. Æraen med billig mat er garantert over, sier Braun.

Generaldirektøren mener utsiktene til å bli 8,5 eller 9 milliarder mennesker rundt 2050 er en gigantisk utfordring for verdenssamfunnet -vi vet simpelthen ikke hva vi skal gjøre for å løse denne utfordringen.

– Kunnskap vil være helt ekstremt viktig - vi må investere i jordbruk og mat i et helt annet omfang enn i dag, og vi må forske på hvordan matproduksjonen kan bli bedre.

Braun sier at det vi må gjøre er å vokse oss ut av matvarekrisen. Høyere jordbruksproduksjon og mer forskning er nødvendig for å produsere mer mat.

Han tror at vi for tiden er i ferd med å krympe oss ut av krisen i stedet. Finanskrisen og de dårlige tidene vil kanskje føre til at etterspørselen etter mat går noe tilbake en stund.

- Men matvarekrisen er ikke over selv om prisene skulle falle litt, la det være helt klart. Matvarekrisen er først over den dagen verdens fattige får nok å spise.

Wayne Jones er leder for OECDs divisjon for handel med mat. Han hadde nylig et møte med politiske ledere for Kina, Japan og Korea. Alle har god betalingsevne, alle er storimportører av mat.

– Deres eneste spørsmål var: «Hvordan sørger vi for nok mat til befolkningen?» Klarer de ikke å sørge for tilstrekkelig mat, blir lederne kastet. For disse landene er rislagrene like viktig som oljelagrene i USA. Prisen spiller ingen rolle, lagrene må være fulle, sier Jones.

Han mener det viktigste ikke er landenes folketall, men inntektsnivået.

– Det er håndterlig hvis Afrika dobler folketallet. Men hvis de samtidig dobler inntektsnivået, er det krise. Det er den grusomme sannheten.

Fader Natur sitter på et kontor i Oslo og er enormt frustrert. Øystein Dahle er styreleder i Worldwatch International, organisasjonen som hvert år publiserer rapporten «State of the World» (Verdens tilstand).

– Vi er så altfor avslappet overfor problemstillingen med den kommende knappheten på matvarer. Jeg har sagt det i årevis: Den viktigste jobben som finnes på jorden er å produsere mat, det kommer bare til å bli tydeligere og tydeligere for oss! Sier han.

Dahle mener vi nå nærmer oss en situasjon der det ikke er mat nok i verden.

– Vår manglende evne til å se fremover og forebygge dette problemet er helt katastrofal. I det øyeblikk det blir knapphet på mat, øker prisene voldsomt. Forskjellen på litt for lite og litt for mye er dramatisk i det globale matmarkedet, sier Dahle.

Han tror ikke matvarekrisen kommer først til syne i et rikt land som Norge.

– Men vi kommer til å merke det her også. Prisene vil bli høyere - noe som kan føre til at det blir gunstigere å drive landbruk her hjemme også, sier Øystein Dahle.

Det spørres om de hører ham der oppe i Nordfjord ...